

NVE

Begrunnelse for utredningsprogram

Ålamoen agrivoltaiske solkraftverk

Hjartdal kommune i Telemark fylke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver

Energeia Ålamoen AS

Referanse

202406330-46

Dato

25.06.2025

Ansvarlig

Erlend Bjerkestrand

Saksbehandler

Kim Robin Holm

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:

www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Innhold

1	Innledning	2
1.1	Tiltaket	2
2	NVEs behandling av meldingen	2
2.1	Innkomne merknader og kommentar fra tiltakshaver	2
3	NVEs vurdering av krav til utredninger	3
3.1	Prosess, metode og avbøtende tiltak	3
3.1.1	Barn og unge	3
3.2	Beskrivelse av tiltaket	3
3.2.1	Nullalternativ	4
3.3	Virkninger for miljø og samfunn	4
3.3.1	Landskap og visuelle virkninger	4
3.3.2	Kulturminner	4
3.3.3	Friluftsliv	5
3.3.4	Naturtyper	6
3.3.5	Dyreliv	6
3.3.6	Samfunnssikkerhet og naturfare	7
3.3.7	Vassdrag og forurensing til vann	7
3.3.8	Landbruk og nydyrking	8
3.3.9	Annen infrastruktur og skogsbilveier	9
3.4	Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet	9
3.4.1	Alternative areal for solkraftverket	9
3.4.2	Alternativ til kombinert solkraftanlegg og jordbruk	10
3.4.3	Virkninger for naboer	10
4	Oppsummering	10
	Vedlegg A – Oversikt over mottatte høringsinnspill	12
	Innspill og kommentarer	12

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

1 Innledning

I dette notatet presenterer NVE begrunnelsen for et utredningsprogram som i dag er fastsatt for Ålamoen agrivoltaiske solkraftverk (Ålamoen solkraftverk). Bakgrunnsnotatet inneholder NVEs vurderinger og innkomne merknader, og tar utgangspunkt i meldingen fra Energeia Ålamoen AS (Energeia) lagt frem 17.01.2025. Dette bakgrunnsnotatet skal leses i sammenheng med det fastsatte utredningsprogrammet, som er oversendt samtidig.

Per i dag er det ikke fastsatt krav til melding for solkraftverk i medhold av forskrift om konsekvensutredninger. Uten et formelt krav til melding har ikke NVE juridisk grunnlag for å fastsette utredningsprogram for solkraftverk. Energeia er klar over dette, og har frivillig fremlagt en melding med utkast til utredningsprogram for å legge et best mulig grunnlag for konsekvensutredninger i saken.

1.1 Tiltaket

NVE mottok 17.01.2025 melding om Ålamoen solkraftverk. En melding er et tidlig varsel om et mulig energiprojekt, i dette tilfelle et solkraftverk. Formålet med meldingen er både en tidlig varslings og å legge grunnlaget for hvilke virkninger som skal utredes før Energeia søker konsesjon for tiltaket etter energiloven. Meldingen inneholder en beskrivelse av prosjektet og et forslag til hva som skal utredes.

Det fremgår av meldingen at Ålamoen solkraftverk er planlagt med en installert effekt på 103 MWp og en forventet årlig produksjon på cirka 120 GWh.

For mer utfyllende informasjon om tiltaket, se meldingen som ligger tilgjengelig på sakens nettside: www.nve.no/19307/A.

2 NVEs behandling av meldingen

NVE sendte meldingen på høring i brev av 21.03.2025, med frist for merknader satt til 02.05.2025.

Følgende parter fikk utsatt høringsfrist:

- Hjartdal kommune til 30.05.2025
- Sauland idrettslag til 11.05.2025
- Liv Tone Tinnes Omnes til 12.05.2025

NVE har også tatt andre høringsinnspill som kom inn etter fristen med i saksbehandlingen.

Høringen av meldingen ble kunngjort i Norsk lysingsblad, og med to innrykk hver i henholdsvis Telen og Telemarksavisa. NVE besluttet at det ikke var nødvendig å gjennomføre møte med kommunale og regionale myndigheter og folkemøte i saken tilknyttet melding. Behov for dette vil bli vurdert på nytt dersom det fremlegges en søknad med konsekvensutredning for tiltaket.

2.1 Innkomne merknader og kommentar fra tiltakshaver

NVE mottok totalt 16 høringsuttalelser til meldingen. En oversikt over mottatte høringsinnspill kan finnes i vedlegg A til dette dokumentet. Energeia har kommentert høringsuttalelsene i brev av 28.05.2025.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

De viktigste innspillene til utredningsprogram knyttes til landbruk og planlagt nydyrking, vilt og annet naturmangfold og friluftsliv.

I NVEs vurderinger under har vi gjengitt de delene av høringsuttalelsene som er relevante i vår vurdering av krav til utredningsprogrammet. Innspill om utredningspunkter som allerede er omfattet av tiltakshavers forslag til utredningsprogram vil ikke gjengis. Vi gjengir kun de delene av innspillene som omhandler konkrete forslag til utredningskrav. Generell bakgrunnsinformasjon og synspunkter på om prosjektet bør gjennomføres omtales ikke her. Det samme gjelder forslag til utforming av tiltaket og generell prosjektutvikling.

Selv om innspill nevnt over ikke omtales i forbindelse med fastsetting av utredningsprogrammet, oppfordres tiltakshaver til å ta alle mottatte merknader i betraktning i forbindelse med videre prosjektutvikling og utforming av en eventuell konsesjonssøknad. Dersom det søkes om konsesjon, vil saken bli sendt ut på en ny høring. I en eventuell høring av konsesjonssøknad ønsker vi innspill til om kunnskapsgrunnlaget er godt nok, hvorvidt tiltaket bør realiseres og eventuelle avbøtende tiltak.

3 NVEs vurdering av krav til utredninger

Utredningsprogrammet er en arbeidsbeskrivelse på det som skal utredes før det kan søkes om konsesjon etter energiloven. Utredningsprogrammet dekker utredningskravene som normalt kreves i samsvar med forskrift om konsekvensutredninger og energiloven.

Vi informerer om at utredningsprogrammet i denne saken har utgangspunkt i [NVEs digitale veileder for solkraftverk](#). NVE viser til veilederen for utfyllende informasjon om utredningstematikk.

3.1 Prosess, metode og avbøtende tiltak

3.1.1 Barn og unge

Hjartdal kommune og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har kommentert at det foreslåtte utredningsprogrammet ikke omfatter virkninger for barn og unge. De mener dette er et sentralt tema som bør inngå som et utredningspunkt.

I tråd med NVEs veiledning og praksis er ikke barn og unge et eget tema i utredningsprogrammet. Virkninger og mulige avbøtende tiltak for barn og unge skal imidlertid utredes for alle relevante fagtema i utredningen, på lik linje med andre virkninger for eksempelvis friluftsliv. Det er spesifisert i utredningsprogrammet at virkninger for barn og unge også skal vurderes i relevante utredninger.

3.2 Beskrivelse av tiltaket

Energeia har i sitt forslag til utredningsprogram skrevet at de vil følge NVEs veileder med tanke på beskrivelse av tiltaket. Veilederen har imidlertid blitt oppdatert med krav om mer utfyllende detaljer om tiltaket etter at Energeia utformet sitt forslag til utredningsprogram. I det fastsatte utredningsprogrammet er krav til beskrivelse av tiltaket oppdatert i tråd med dagens veiledning for temaet.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

3.2.1 Nullalternativ

Naturvernforbundet i Øst-Telemark i sin høringsuttalelse påpekt at et generasjonsperspektiv på skogen må legges til grunn for utredninger av naturmangfold. De kommenterer at selv om området bærer preg av flatehogst i dag, vil en endring til mer forsvarlige hogstmetoder (plukkhogst) kunne gjenskape noen av naturskogens kvaliteter.

NVE oppfatter dette som en kommentar til nullalternativet som bør legges til grunn for konsekvensutredningen. I utredningsprogrammet er det fastsatt at Energeia skal beskrive nullalternativet, som vil si forventet situasjon i plan- og influensområdet dersom solkraftverket ikke blir realisert.

3.3 Virkninger for miljø og samfunn

3.3.1 Landskap og visuelle virkninger

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skriver i sin høringsuttalelse at de legger til grunn at tiltakets landskapsvirkninger utredes. Blant andre lokale interessenter uttrykkes det bekymring for at tiltaket vil endre landskapsbildet og redusere områdets opplevelsesverdi. Liv Tone Tinnes Omnes skriver i sitt høringsinnspill at Skogsfjell nordvest for Ålamoen og Diplemyrsnatten sør for E134 er gode punkt for 3D-visualisering.

Energeia skriver i sine kommentarer at de har forståelse for at naboer uttrykker skepsis overfor landskapsvirkninger. De mener at den beste måten å vise tiltakets landskapsvirkninger, er å fremlegge en 3D-modell som en del av utredningene, der man sammen med synlighetskart og mulighet til å legge på og fjerne vegetasjon kan få kunnskap om visuelle virkninger fra alle relevante ståsteder.

I NVEs utredningsprogram er det blant annet fastsatt at det skal utarbeides fotorealistiske visualiseringer som gir et representativt inntrykk av tiltakets visuelle virkninger nært selve tiltaket og sett fra avstand. Forslag til fotostandpunkt skal innhentes fra kommune, naboer og andre eventuelle interesseorganisasjoner, og Energeia bør ta høringsinnspill med forslag til fotostandpunkt til etterretning. Det settes ikke krav om å utarbeide en 3D-modell som en del av utredningene, men dette vil etter NVEs syn kunne ivareta de mest vesentlige kravene i utredningen. Vi påpeker imidlertid at selv med en 3D-modell, skal det presenteres fotovisualiseringer som illustrerer de mest relevante visuelle virkningene for dem som av ulike grunner ikke kan bruke 3D-modellen.

3.3.2 Kulturminner

Telemark fylkeskommune viser i sitt høringsinnspill til at de kjenner til tidligere registrerte automatisk fredede kulturminner i tiltaksområdet. Deres kunnskap om kulturminner i tiltaksområdet, nærområdet, samt en vurdering av landskap og terreng, tilsier at sannsynligheten er stor for at flere kulturminner kan være bevart. De mener derfor at det i henhold til kulturminneloven § 9 må utføres en arkeologisk registrering før de gir endelig uttalelse til det omsøkte tiltaket. De har vedlagt budsjett og vilkår for undersøkelsen med høringsinnspillet.

I forbindelse med nyere tids kulturminner skriver fylkeskommunen at det er kjent at den gamle ferdselsveien gjennom Telemark gikk over Ålamoen, fra Skoje 82/1 til Malerøygarden 79/9. Videre, at på Ålamoen lå også husmansplassen Moskotet i nord-øst. De ber om at eventuelle bevarte spor

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

etter husmannsplasser, slåttemarkar, veifar og eventuelle andre kulturminner fra nyere tid, som ikke er freda, blir ivaretatt.

Energeia har i sine kommentarer svart at kulturminner skal utredes i tråd med krav fastsatt i NVEs veiledning. De viser til at fylkeskommunen har estimert kostnadene for § 9-undersøkelser til 1,4 millioner kroner i denne saken, og vurderer dette som svært høye kostnader å kreve før en konsesjon er meddelt. Energeia mener derfor at NVE bør vurdere å stille vilkår i en konsesjon om at dette gjennomføres som del av detaljplanarbeider etter at det er meddelt konsesjon. Videre mener de at NVE sammen med Riksantikvaren bør gå sammen og standardisere en metodikk, på linje med slik det er innen vindkraftsaker, der sannsynlighet for funn legges til grunn for omfang av kulturminneundersøkelser.

NVE legger til grunn at alle kjente kulturminner skal utredes i tråd med det fastsatte utredningsprogrammet. Kjente automatisk fredete, vedtaksfredete, nyere tids kulturminner og kulturmiljø i plan- og influensområdet skal beskrives, og avbøtende tiltak skal vurderes. Tiltakshaver skal også i tråd med utredningsprogrammet avklare med kulturminnemyndighetene om det skal gjennomføres § 9-undersøkelser. Det legges til grunn at Energeia avklarer tidspunkt for undersøkelser med fylkeskommunen. Ofte gjøres dette i forbindelse med utforming av detaljplan, etter at det eventuelt er gitt konsesjon, men som Energeia omtaler finnes det ikke en standardisert metodikk for dette for solkraftanlegg. Vi mener utredningsprogrammet i tilstrekkelig grad ivaretar de innkomne merknadene relatert til § 9-undersøkelser.

Angående nyere tids kulturminner har fylkeskommunen orientert om konkrete områder som bør ivaretas. Nyere tids kulturminner skal også utredes i tråd med NVEs standard krav til utredningsprogram, men det kan være hensiktsmessig å spesielt omtale konkrete områder som er relevante for det spesifikke tiltaket. I NVEs fastsatte utredningsprogram er det derfor referert til disse områdene som fylkeskommunen har orientert om.

3.3.3 Friluftsliv

Flere høringsparter, både myndigheter, organisasjoner og private, har i høringsuttalelser lagt vekt på virkninger for friluftsliv. Ålamoen trekkes frem som et område i aktiv bruk for turgåing, bærplukking, hundekjøring, sykling, ski, jakt og rekreasjon generelt. Det vises blant annet til konkrete skiløyper og turstier som det er sannsynlig at vil bli berørt.

Energeia har i sitt forslag til utredningsprogram skrevet at arealbeslaget og inngjerding av tiltaket vil ha virkninger for friluftsliv, og at dette skal redegjøres for i konsekvensutredningen. Til høringsuttalelsene har de kommentert at de takker for lokale innspill om hva som er lokalt viktig i friluftslivssammenheng. De mener NVE bør vektlegge dette ved fastsetting av konsekvensutredningsprogram for Ålamoen.

I utredningsprogrammet er det fastsatt at virkninger for friluftsliv skal utredes. Friluftsliv fremstår som et av de mest sentrale temaene som vil berøres av det planlagte tiltaket. NVE mener derfor at Energeia bør rette spesielt fokus på dette temaet i konsekvensutredningen, og gå i dialog med aktuelle høringsparter og andre lokale organisasjoner og personer med kunnskap om dette temaet.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

3.3.4 Naturtyper

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har i sin høringsuttalelse skrevet at området ikke er kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, men at det er registrert naturtypen sandfuruskog med verdi «svært viktig» i området. De viser til at Ørvella/Ålamoen-området er blant de største løsmasseavsetningene som finnes i fylket, og at dette kan være leveområde for mange rødlistearter knyttet til sand/grus, sandfuruskog og andre naturtyper. I tillegg viser de til at det i nærområdet er registrert naturtypen åpen flommark med verdi viktig (Ørvella grusvifte), og at Heddølen er registrert som et viktig bekkedrag.

I Energeias forslag til utredningsprogram har de omtalt forekomster av naturtypene sandfuruskog og rik barskog. De skriver at disse naturtypene ikke vil bli berørt, men at dette bør synliggjøres i konsekvensutredningen.

I henhold til NVEs standard utredningsprogram skal det gjennomføres kartlegging av naturtyper i planområdet og aktuelle traseer for adkomstvei iht. anerkjent metodikk fra M-1941. NVE noterer seg at det er registrert naturtyper med svært viktig verdi i området, og konstaterer at utstrekning av naturtyper kan strekke seg utover det som er tidligere registrert. Sandfuruskog forbindes med en del rødlistede sopparter, og naturtypekartleggingen bør derfor ses i sammenheng med kartlegging av sopp som i utredningsprogrammet skal gjøres rede for under temaet vegetasjon. Etter NVEs syn er det spesielt viktig å avklare hvorvidt naturtypen rik sandfuruskog kan finnes i de berørte områdene, og dette er spesielt omtalt i det fastsatte utredningsprogrammet.

3.3.5 Dyreliv

Flere høringsparter, både myndigheter, organisasjoner og private, har i høringsuttalelser lagt vekt på virkninger for dyreliv. Spesielt virkninger for vilt, rovfugl og andre fuglearter trekkes frem, og det vises blant annet til at Ålamoen er vinterbeite for elg og viktig for elgstammen i regionen. Det vises også til at det planlagte arealbeslaget og inngjerding av området trolig vil ha virkninger langt utover planområdet med tanke på vilttrekk, fragmenterte leveområder og eventuelt beslag av beiteområder.

Mattilsynet har foreslått at det ved en eventuell konsesjon bør stilles vilkår om oppfølgende kartlegging av dyreliv og fugl. For at en slik kartlegging skal ha verdi, mener de at det er viktig å ha god kunnskap om status for dette før eventuell utbygging.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark viser til at det er et stort potensial for å finne en rekke rødlista arter som er knyttet til sandhabitat. De mener at en artskartlegging bør ha særlig fokus på insekter knyttet til sandhabitat – herunder blant annet veps/bier, rovfugler og biller. De skriver at en slik kartlegging av sandlevende organismer bør omfatte alle hogstflater, kantsoner langs veg, kraftlinjetraseer, og andre typer halvåpne/åpne areal slik som massetak og liknende. Kartleggingen bør ifølge statsforvalteren også omfatte insekter knyttet til naturtypen eldre furuskog, eksempel vise en sterkt truet art av bille (*Orthotomicus longicollis*) som er tidligere funnet i dette området.

I Energeias forslag til utredningsprogram har de skrevet at de er oppmerksomme på truede rovfugler i området, og at dette og andre dyrearter skal utredes.

I NVEs utredningsprogram er det fastsatt at virkninger for dyreliv skal utredes, og at blant annet organisasjoner og personer med relevant lokalkunnskap skal kontaktes i forbindelse med

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

utredningene. I denne saken bør det fokuseres på vilt med tanke på trekkruiter og funksjonsområder, og dette omtales i NVEs fastsatte utredningsprogram.

Med tanke på krav om oppfølgende kartlegging og etterundersøkelser, vil vi først ta stilling til dette i forbindelse med behandling av en konsesjonssøknad. Det er imidlertid fastsatt i utredningsprogrammet at Energeia for alle fagtema skal vurdere og beskrive behovet for for- og etterundersøkelser.

I NVEs veiledning og standard utredningsprogram legges det til grunn at også virkninger for insekter og fugl skal utredes i sammenheng med dyreliv. På bakgrunn av Statsforvalterens innspill om potensialet for rødlista arter i forbindelse med sandhabitat og eldre furuskog, har vi også tatt inn et eget punkt om utredning av virkninger for insekter.

3.3.6 Samfunnssikkerhet og naturfare

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark viser til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018) med tilhørende veileder om klimatilpasning, DSB sin veileder Klimahjelpen, Klimaprofil for Telemark og NVE sitt faktaark 7/2018 Hvordan ta hensyn til klimaendringer i arealplanleggingen. De mener at tiltaket gjennomgående må utredes med tanke på økt sannsynlighet for naturfare og klimatilpasning. De fremhever blant annet utfordringer knyttet til overvannshåndtering i forbindelse med for eksempel økte nedbørsmengder og økt fare for flom. Statsforvalteren viser til at intakt natur som våtmarker, myr, skog og grøntområde gir vern mot overvann, flom og skred, og mener at ivaretagelse, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger må vurderes. Dersom andre løsninger blir valgt, viser de til at det skal gjøres rede for hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort, jf. Statlige planretningslinjer for klima og energi.

Angående klimatilpasning har NVE lagt til grunn at klimaendringer hensyntas i vurderinger tilknyttet naturfare. Med bakgrunn i statsforvalterens innspill har vi i fastsatt utredningsprogram allikevel tatt inn et eget punkt i forbindelse med naturfare, om utredning av klimatilpasning og anbefalt metode, for å gjøre dette klarere. NVEs veiledning og standard utredningsprogram oppdateres også i tråd med dette.

3.3.7 Vassdrag og forurensing til vann

Flere høringsparter har i sine uttalelser kommentert at det finnes vassdrag, drikkevannskilder og grunnvannreservoarer i det berørte området. De mener eventuelle virkninger for disse må utredes.

Mattilsynet har i sin høringsuttalelse skrevet det at ved denne type anlegg må det være en forutsetning at det utføres en omfattende kartlegging av vannkvalitet med flere prøver, av både kjemiske og mikrobiologiske parametere før, under og etter etablering av anlegget.

Energeia har i sitt forslag til utredningsprogram skrevet at de vil følge NVEs veileder med tanke på utredning av virkninger for vassdrag og forurensing. Veilederen har imidlertid blitt oppdatert med krav om utredning av virkninger for fisk og vannlevende organismer og vannmiljø etter at Energeia utformet sitt forslag til utredningsprogram. I det fastsatte utredningsprogrammet er krav til utredning av vassdrag oppdatert i tråd med dagens veiledning for temaet. Fra før er det også krav om å kartlegge tiltakets drikkevannskilder og vannforekomster i området, og vurdere virkninger for disse.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Med tanke på krav om oppfølgende kartlegging og etterundersøkelser, vil vi først ta stilling til dette i forbindelse med behandling av en konsesjonssøknad. Det er imidlertid fastsatt i utredningsprogrammet at Energeia for alle fagtema skal vurdere og beskrive behovet for for- og etterundersøkelser.

3.3.8 Landbruk og nydyrking

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har i sin høringsuttalelse vist til at bevaring av dyrka og dyrkbar jord er ei nasjonal interesse, og at det gir grunnlag for innsigelse dersom jordvernet ikke er tilstrekkelig hensyntatt.

Telemark fylkeskommune har skrevet at dersom området skal brukes til beite, må man være klar over at dyr kan miste retningssansen mellom de tekniske installasjonene, og lett tilgjengelige drikkekilder må hensyntas i planleggingen. Flere andre høringsparter har også stilt en rekke spørsmål til tiltakets utforming, og om det vil være praktisk mulig å kombinere solkraftverket med beite eller forproduksjon. Statsforvalteren skriver at utredningene må gjøre rede for hvordan man sikrer samproduksjon og tilbakeføring av arealene.

Energeia har i sine kommentarer til uttalelsene skrevet at alle alternative typer fornybar energiproduksjon er plasskrevende. De mener at solkraft i kombinasjon med jordbruk er et godt alternativ i en sammenligning mellom disse alternativene, og legger frem sin argumentasjon for dette. De skriver videre at NVE bør gå sammen med jordbruksmyndigheten og stille vilkår om utredning av jordbruksvirkninger for å kunne lære om samdriftsverdien i slike prosjekter.

I NVEs fastsatte utredningsprogram er det lagt til et krav om å gjøre rede for planlagte tekniske tilpasninger for å kunne tilrettelegge for samproduksjon av fornybar energi og jordbruk. Et myndighetssamarbeid for å fastsette spesifikke utredningspunkter for temaet, som Energeia foreslår, er noe vi vil vurdere i forbindelse med andre prosesser i NVE. Dette er ikke inkludert i dette utredningsprogrammet. Angående statsforvalterens varsel om mulig innsigelse, er dette noe vi først vil ta stilling til i forbindelse med behandlingen av en søknad om konsesjon.

Nydyrking

Flere høringsparter har stilt spørsmålstegn ved om det er behov for nye beiteområder i kommunen. Ved etablering av beite på Ålamoen er det blant annet stilt spørsmål om:

- andre beiteområder vil gå ut av drift
- det vil være tilstrekkelig gjødsel og matjord tilgjengelig for det nye området som planlegges nydyrket
- det er realistisk at området kan bli god grasmark
- landbruksvirksomhet på Ålamoen kan komme til å ødelegge området som kulturhistorisk dokumentasjon fra istiden

NVE konstaterer at det er Hjartdal kommune som er ansvarlig myndighet i forbindelse med søknad om nydyrking, og kommunen har i sin høringsuttalelse orientert om at nydyrkingstiltaket må konsekvensutredes. Etter NVEs syn må virkninger av den planlagte nydyrkingen gjøres rede for i forbindelse med konsekvensutredning som gjøres i forbindelse med søknad til kommunen om nydyrking. Hjartdal kommune må vurdere om det skal gis tillatelse til nydyrking eller ikke, og utredningspunkter relatert til dette er ikke inkludert i utredningsprogrammet for solkraftverket. Konsekvensutredning av nydyrkingen vil allikevel være relevant for NVEs konsesjonsbehandling,

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

og i det fastsatte utredningsprogrammet er det lagt til et krav om å redegjøre for resultater fra konsekvensutredning om nydyrking.

Planteskadegjørere

Mattilsynet har i sin høringsuttalelse skrevet at NVEs veiledning for solkraftverk ikke inneholder utredningspunkt som dekker risikoen for spredning av planteskadegjørere. De mener at det er mangelfull utredning av risiko for planteskadegjørere i saken. De forutsetter også at det i eventuell konsesjon stilles krav om vask og desinfeksjon av maskiner og annet utstyr som skal brukes i området.

I det fastsatte utredningsprogrammet er det under fagtemaet landbruk lagt til et punkt om at risiko for som kan medføre spredning av planteskadegjørere skal beskrives. Eventuelle tiltak som kan redusere risiko for spredning skal også beskrives. Angående krav om vask og desinfeksjon, er dette noe som vil tas stilling til ved behandling av en konsesjonssøknad og eventuell detaljplan.

3.3.9 Annen infrastruktur og skogsbilveier

Flere høringsparter har i sine uttalelser kommentert at tiltaket vil berøre flere private skogsbilveier. De stiller spørsmål om hvordan veiene vil påvirkes av økt anleggstransport, og om planer for utbedring, ivaretagelse og eventuell flytting av veier. Det påpekes også at bruk av private veier vil kreve tillatelse fra veieier.

I henhold til utredningsprogrammet skal alle nødvendige inngrep forbundet med tiltaket beskrives under kapitlet «Beskrivelse av tiltaket». Da tiltaket også kan berøre eksisterende private veier, er det også lagt til et eget punkt om utredning av virkninger for skogsbilveier. Angående kommentarer om bruksrett og kompensasjon, legger NVE til grunn at Energeia må innhente alle nødvendige tillatelser for å kunne etablere tiltaket. Slike tillatelser må følge av privatrettslige avtaler, om ikke det samtidig søkes om ekspropriasjon, og er ikke en del av utredningsprogrammet som fastsettes i forbindelse med en søknad om konsesjon.

3.4 Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet

Det er fremmet utredningskrav som NVE mener ikke vil gi beslutningsrelevant informasjon for å avgjøre konsesjonssaken. Flere av disse kravene er omtalt under de relevante fagtemaene over (kapittel 3.1.1 – 3.3.9) Disse kravene er ikke inkludert i utredningsprogrammet, og NVE vil ikke kreve at PEAS skal utrede dette videre. I tillegg følger noen andre utredningskrav som ikke tidligere er omtalt.

3.4.1 Alternative areal for solkraftverket

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark mener at det er problematisk å vurdere enkelte søknader om energiproduksjon, uten at det ses i sammenheng med en overordnet plan. Dette mener de gjør det utfordrende å vurdere hvilke områder som er best egnet til solkraftproduksjon, og de tilrår at blir gjort reelle alternativvurderinger for plassering av solkraftanlegg. Dette for å legge til rette for at det kan bli gjort kunnskapsbaserte og helhetlige vurderinger av hvilke lokasjoner som er egna for denne typen fornybar energiproduksjon. De påpeker videre at det ved vurdering av omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord først skal gjøres vurderinger knyttet til gjenbruk og transformasjon av allerede nedbygde arealer, og forventer at alternative plasseringer av tiltaket vurderes.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Flere andre høringsparter har også kommentert at alternative områder som ikke berører naturarealer bør vurderes for å unngå virkninger for skog og natur.

Angående alternativ plassering av tiltaket kommenterer Energeia at de i meldingen har fremlagt et forslag basert på det de mener er et godt energiproduksjonsanlegg som også har gode jordbrukskvaliteter. De skriver at de ikke har funnet grått areal eller tak som de har vurdert som like godt egnet som Ålamoen, og at plassering på eksisterende jorde per i dag ikke er mulig med dagens jordbrukspraksis. Energeia viser til at det i dag ikke finnes regionale eller nasjonale planer for solkraftverk, og at de ikke er kjent med planer om å utarbeide dette

I henhold til fastsatt utredningsprogram skal valg av areal redegjøres for, og vi har i utredningsprogrammet fastsatt at tiltakshaver skal begrunne behovet for tiltaket samt hvorfor tiltaket er omsøkt på den valgte lokaliteten fremfor andre lokaliteter i regionen. NVE konstaterer at tiltakshaver er ansvarlig for prosjektutforming og valg av lokasjon, og at NVE er pliktig til å ta mottatte saker til behandling. En melding om solkraftverk må behandles på grunnlag av detaljene som er beskrevet i meldingen. NVE ber ikke om utredning av alternativer som krever areal som ikke disponeres av tiltakshaveren, eller om å avvente mer generelle planprosesser i kommunal eller regional regi.

3.4.2 Alternativ til kombinert solkraftanlegg og jordbruk

Leif Skoje stiller i sin høringsuttalelse spørsmål ved om det er realistisk å kombinere solkraftanlegget med beite eller forproduksjon, og mener at det må utredes et alternativ for etablering av solkraftverket som ikke innebærer oppdyrking av området.

NVE konstaterer at vi har en plikt til å ta søknader om planlagte solkraftanlegg til behandling, og at det tiltakshavers ansvar å planlegge og utforme tiltaket. Energeia må i dette tilfellet vurdere hva de ønsker å søke om, og om de ønsker å fremlegge alternative løsninger – som f.eks. et alternativ uten oppdyrking av området. Dersom et slikt alternativ utredes og presenteres i søknaden vil NVE ta det til vurdering, men det fastsatte utredningsprogrammet pålegger ikke Energeia å utrede slike alternativer.

3.4.3 Virkninger for naboer

Flere naboer til tiltaket har i høringsuttalelser uttalt seg om virkninger for deres eiendom. Liv Tone Tinnes Omnes stiller spørsmål om hvor store konsekvenser en utbygger kan påføre en naboeiendom.

NVE konstaterer at virkninger for naboer skal utredes der det er relevant i forbindelse med alle de ulike fagtemaene i utredningsprogrammet. Etter vårt syn er det derfor ikke behov for et eget utredningspunkt om virkninger for naboer. En overordnet av vurdering tiltakets samlede virkninger, for samfunnet og naboer, er noe som vil legges til grunn i NVEs behandling av en søknad om konsesjon.

4 Oppsummering

På bakgrunn av melding med forslag til utredningsprogram fra Energeia, innkomne merknader og egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for den planlagte byggingen av Ålamoen solkraftverk, som er oversendt samtidig som dette bakgrunnsnotatet.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

NVE understreker at informasjonen som kommer frem i en søknad etter energiloven med tilhørende utredninger basert på dette utredningsprogrammet, sammen med annen saksrelevant informasjon, vil utgjøre beslutningsgrunnlaget for NVEs konsesjonsavgjørelse sammen med de høringsinnspill vi mottar gjennom den offentlige høringen.

NVENorges vassdrags-
og energidirektorat

Vedlegg A – Oversikt over mottatte høringsinnspill

Under følger en oversikt over mottatte høringsinnspill og kommentarer til meldingen. Uttalelser og kommentarer i sin helhet kan finnes via offentlig postjournal for saken på [einnsyn](https://einnsyn.no/saksmappe?id=http%3A%2F%2Fdata.einnsyn.no%2Fnoark4%2FSaksmappe--970205039--6330--2024)¹.

Innspill og kommentarer

Høringspart	Dato	Dokumentnr.
Lede AS	26.03.2025	202406330-17
Hjartdal skogeiarlag	10.04.2024	202406330-22
Mattilsynet	25.04.2025	202406330-27
Helge Granlund (på vegne av syv husstander på Kåsafeltet)	29.04.2025	202406330-28
Naturvernforbundet i Øst-Telemark	29.04.2025	202406330-29
Ingebjørg Torgersen	29.04.2025	202406330-30
Telemark fylkeskommune	30.04.2025	202406330-31
Tjønnås økogard	01.05.2025	202406330-32
Hjartdal og Notodden Bonde- og Småbrukarlag	01.05.2025	202406330-33
Statsforvalteren Vestfold og Telemark	02.05.2025	202406330-34
Sauland idrettslag	10.05.2025	202406330-36
Hjartdal Bestandsplanområde	10.05.2025	202406330-37
Leif Skoje	11.05.2025	202406330-38
Liv Tone Tinnes	11.05.2025	202406330-39
Statnett	13.05.2025	202406330-40
Hjartdal kommune	26.05.2025	202406330-43
Energeias kommentarer innkomne merknader	28.05.2025	202406330-44

¹ <https://einnsyn.no/saksmappe?id=http%3A%2F%2Fdata.einnsyn.no%2Fnoark4%2FSaksmappe--970205039--6330--2024>